

NORGES HØYESTERETT

Den 9. august 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matheson, Noer og Bergsjø i

HR-2022-1503-U, (sak nr. 22-085130SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

Equinor ASA
Equinor Energy AS
Equinor Refining Norway AS

(advokat Finn Backer-Grøndahl)

mot

X kommune

(advokat Caroline Lund)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å anse et vitne som sakkyndig vitne, jf. tvisteloven § 25-1, jf. § 25-6.
- (2) Hordaland tingrett avsa 8. januar 2022 dom i sak mellom Equinor Energy AS, Equinor ASA og Equinor Refining Norway AS på den ene siden, og X kommune på den andre siden, om gyldigheten av to vedtak om eiendomsskatt for Mongstad kraftvarmeverk og Mongstad raffineri for 2019. Ingen av partene fikk fullt medhold.
- (3) Begge parter anket dommen. Under saksforberedelsen for lagmannsretten har kommunen krevd at Thomas Bjønnes, som var engasjert av kommunen til å takserer Equinors anlegg, ble ansett som sakkyndig vitne etter tvisteloven § 25-6.
- (4) Gulating lagmannsrett avsa 29. april 2022 beslutning der retten konkluderte med at Bjønnes var å anse som sakkyndig vitne.
- (5) *Equinor Energy AS, Equinor ASA og Equinor Refining Norway AS* har anket beslutningen til Høyesterett. Det anføres at lagmannsretten har bygd på feil lovtolkning når den har kommet til at Bjønnes er sakkyndig vitne. I den forbindelse vises det til at han skal forklare seg om faktiske forhold og vurderinger han gjorde på taksttidspunktet, forut for kommunens skattevedtak. Det er videre anført at spørsmålet om kategoriseringen av denne typen vitner kommer opp i mange saker om eiendomsskatt, og at det dermed er viktig med riktig rettslig status.
- (6) *X kommune* har gitt tilsvaret, der det prinsipielt anføres at anken skal avvises, da Bjønnes kan være til stede under ankeforhandlingen etter tvisteloven § 24-6 andre ledd, uansett om han

regnes som et sakkyndig vitne eller ikke. Subsidiært bør anken nektes fremmet, jf. tvisteloven § 30-5, da anken ikke har betydning utenfor denne saken. Atter subsidiært anføres at anken forkastes, fordi lagmannsretten korrekt har kommet til at Bjønnes må anses som et sakkyndig vitne.

Høyesteretts ankeutvalgs syn

Utvalgets kompetanse og problemstillingen i saken

- (7) Lagmannsrettens avgjørelse er truffet ved beslutning. Av tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-3 tredje ledd, følger at beslutninger kan ankes «på det grunnlag at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelse, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig». Det første alternativet betyr at utvalget fullt ut kan prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning, jf. for eksempel HR-2022-326-U avsnitt 9.
- (8) Anken gjelder tolkningen av tvistelovens bestemmelser om sakkyndige vitner, og da særlig grensen mot vanlige vitner.
- (9) Tvisteloven § 25-6 om sakkyndige vitner lyder slik:
- «(1) En part kan føre vitner som sakkyndigbevis.
 - (2) Et sakkyndig vitne kan følge forhandlingene i sin helhet og kan tillates å stille spørsmål til parter, vitner og sakkyndige. Avhøret skjer for øvrig etter reglene for vanlige vitner.»

Avvisningsspørsmålet

- (10) X kommune har prinsipalt påstått anken avvist fordi Equinor mangler rettslig interesse.
- (11) Et sakkyndig vitne har i motsetning til ordinære vitner rett til å være til stede under hele rettsforhandlingene etter tvisteloven § 25-6 andre ledd. Lagmannsretten har imidlertid besluttet at vitnet Bjønnes uansett «har anledning til å være til stede under ankeforhandlingen i medhold av tvisteloven § 24-6 andre ledd». Etter denne bestemmelsen kan retten på visse vilkår gi et vitne tillatelse til å følge rettsforhandlingene.
- (12) Det er likevel en viss forskjell på rettsstillingen til et sakkyndig vitne og andre vitner. Som lagmannsretten har pekt på, kan et sakkyndig vitne – i motsetning til ordinære vitner – tillates å stille spørsmål til parter og vitner, jf. tvisteloven § 25-6 andre ledd.
- (13) Etter ankeutvalgets syn har de ankende parter dermed et reelt behov for å få avklart om vitnet har status som sakkyndig vitne eller ikke, og det er ikke grunnlag for å avvise anken.

Sakkyndig vitne eller vanlig vitne?

- (14) Tvisten i hovedsaken gjelder som nevnt gyldigheten av to vedtak fra X kommune om eiendomsskatt for Mongstad kraftvarmeverk og Mongstad raffineri for 2019. Forut for fastsettelsen av eiendomsskatten for kraftvarmeverket og raffineriet, oppnevnte kommunen Bjønnes til å foreta en verdsettelse av anleggene. Taksten han utarbeidet inngår som grunnlag for kommunens vedtak om eiendomsskatt. Som vitne skal Bjønnes blant annet forklare seg

om de takstene han utarbeidet, og om grunnlaget for de vurderingene han gjorde i den forbindelse. Spørsmålet er om han i denne egenskap skal anses som et vanlig eller sakkyndig vitne, eventuelt som et vitne som både skal avgi forklaring som vanlig vitne og som sakkyndig vitne.

- (15) Lagmannsretten kom til at Bjønnes var å anse som et sakkyndig vitne og har begrunnet dette slik:
- «Taksator Bjønnes har utført en takst for kommunen som lagmannsretten har oppfattet inngår i kommunen sitt faktiske grunnlag for det vedtak som er fattet. Sakkyndige bevis er en fagkyndig vurdering av de faktiske forhold i saken. Lagmannsretten vurderer det slik at Bjønnes har utført arbeid som er lagt til grunn for kommunens vurdering av eiendomsskatt for eiendommen. Lagmannsretten oppfatter det slik at Bjønnes skal forklare seg om sine vurderinger av prosessanlegget opp mot vilkårene i eiendomsskatteloven. Bjønnes har ikke noe tilknytningsforhold til kommunen utover det oppdrag han har til å vurdere grunnlag og beregning av eiendomsskatt på anlegget. På den bakgrunn er det grunnlag for at han er å anse som et sakkyndig vitne.»
- (16) Tvisteloven § 25-1 sier at et «sakkyndigbevis er en fagkyndig vurdering av faktiske forhold i saken.» Ordlyden alene trekker i retning av at Bjønnes må anses som et sakkyndig vitne, siden hans arbeid med taksten blant annet bygger på fagkyndige vurderinger.
- (17) Bestemmelsene om sakkyndige vitner gjelder imidlertid i utgangspunktet bare *etterfølgende* fagkyndige vurderinger. Et sakkyndigbevis er altså en vurdering av de faktiske forhold og bevis i saken i ettertid, gitt på bakgrunn av vitnets faglige kompetanse.
- (18) Ankeutvalget viser til Schei mfl., Tvisteloven kommentarutgave, kommentaren til § 24-9 note 5, Juridika, à jour per 1. mars 2022:
- «I utgangspunktet er grensen mellom vitnebevis og sakkyndigbevis klar. Vitnet forklarer seg om et faktisk hendelsesforløp eller en faktisk tilstand, herunder hvordan han på hendelsestiden bedømte forholdet. En sakkyndig vurderer hendelsesforløpet eller tilstanden, for eksempel årsaksforholdet, ut fra opplysningene på tidspunktet for avhøret.»
- (19) Det samme følger av kommentaren til kapittel 25 note 4:
- «Merk at det ikke er nok til at det blir sakkyndigbevis at det kreves særlig kunnskap eller innsikt å 'tolke' et hendelsesforløp. Den lege som forklarer seg om en tilskadekommet persons tilstand ved skadetidspunktet ut fra det han iakttok på ulykkesstedet, avgir vitneforklaring, selv om det er bakgrunnen som lege som gjorde ham i stand til å vurdere tilstanden. Blir han derimot bedt om å forklare seg om det sannsynlige fremtidige sykdomsbildet for pasienten, vil forklaringen gjelde et sakkyndigspørsmål.»
- (20) Samme forståelse ble lagt til grunn i Rt-2011-440 avsnitt 12. Dette var en straffesak, men tolkningen må være lik i sivile saker. Her heter det:
- «Jarle Østhus har vært saksbehandler hos Skatt øst i den underliggende skattesak. Som fremholdt av lagmannsretten, skal han avgi umiddelbar forklaring om hva han i egenskap av saksbehandler har sett, hørt, forstått og erfart om det faktiske grunnlag for tiltalen. Selv om han har en fagbakgrunn som gjør at han kan vurdere det han har sett, hørt, lest eller fått fortalt, kan han ikke anses som sakkyndig vitne etter § 149. Denne bestemmelse gjelder bare personer som partene har oppnevnt til å klarlegge eller vurdere et faktum som i hovedsak er blitt tilrettelagt av andre. Den som i egenskap av saksbehandler skal gi

opplysninger om hva som faktisk har funnet sted, kan etter ankeutvalgets oppfatning ikke anses som sakkyndig vitne, men må behandles som ordinært vitne etter § 129.»

(21) Det vitnet Bjønnes ifølge lagmannsrettens beslutning skal forklare seg om, er en takst som han utarbeidet for kommunen forut for eiendomsskattevedtakene, og som inngår i kommunens grunnlag for det eiendomsskattevedtaket som er tvistegjenstand i saken. Basert på den grensen mellom ordinært vitnebevis og sakkyndigbevis som utvalget har pekt på ovenfor, er dette å regne som et ordinært vitnebevis.

(22) Utvalget legger til at et vitne ofte kan anses som både sakkyndig og ordinært vitne, jf. Rt-2012-1227 avsnitt 13:

«Foranlediget av anførselene i anken bemerker ankeutvalget at grensen mellom å være sakkyndig og ordinært vitne kan være flytende. Det er ikke uvanlig at et vitne forklarer seg både om det vedkommende har 'sett, hørt, forstått og erfart' som del av selve saken, jf. Rt-2011-440 avsnitt 12, og samtidig gir en etterfølgende faglig analyse eller vurdering av det faktum som står til pådømmelse basert på vitnets særlige sakkyndighet.»

(23) Det påpekes i Schei mfl., Tvisteloven kommentarutgave, kommentaren til § 25-6 note 2 at retten under saksforberedelsen bør klargjøre om vitnet skal gi en slik «blandet» forklaring:

«Det skal under saksforberedelsen klargjøres om vitnet utelukkende er et sakkyndig vitne eller om hans forklaring går ut over rammen for sakkyndigbevis, jf. § 21-6.»

(24) Et vitne kan dermed være både ordinært vitne og sakkyndig vitne. Det er ikke grunn for ankeutvalget til å gå nærmere inn på konsekvensene av dette i saken her.

(25) Lagmannsrettens beslutning om at vitnet Bjønnes utelukkende er å anse som sakkyndig vitne, er etter dette basert på uriktig lovtolkning. Beslutningen må oppheves.

Sakskostnader

(26) Ankende parter har krevd sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett, jf. tvisteloven § 20-8 andre ledd. Det er krevd 13 475 kroner for lagmannsretten og 22 837 kroner for Høyesterett. Det påløper ikke merverdiavgift. I tillegg kommer rettsgebyr på 7 338 kroner. Kravet tas til følge.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves for så vidt gjelder at Thomas Bjønnes utelukkende er å anse som et sakkyndig vitne, jf. tvisteloven § 25-1, jf. tvisteloven § 25-6.

I sakskostnader for lagmannsretten og Høyesterett betaler X kommune til Equinor Energy AS, Equinor ASA og Equinor Refining Norway AS i fellesskap 43 650 – førtitretusensekshundreogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Ragnhild Noer
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)